

хідність розгляду спору в рамках механізму розгляду спорів у СОТ. Україна ж має достатньо причин виступати апологетом вільної торгівлі з міркувань стратегічної зацікавленості у дотриманні правил щодо технічних бар'єрів серед країн-учасниць СОТ [1].

Незважаючи на складну економічну ситуацію як в Україні, так і у світі в цілому, з часу приєднання України до СОТ відбувається помітна географічна диверсифікація та зміна самої структури вітчизняного експорту. Це, в свою чергу, сприяє як зниженню рівня залежності національної економіки від окремих географічних ринків, так і обумовлює необхідність захищати інтереси національних виробників на нових ринках.

Висновки з проведеного дослідження. З наведеного вище можна зробити наступні висновки. Задля ефективного захисту економічних інтересів вітчизняних підприємств-експортерів представникам державних органів України доцільно більше сфокусувати зусиль на кваліфікованому представництві україн-

ських експортерів і ґрунтовнішій роботі в органах СОТ, зокрема, шляхом більш активної участі в механізмі врегулювання спорів з питань, що є вагомими для українських виробників, а також подальшій гармонізації вітчизняних норм та стандартів світовим торговельним вимогам.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. ДТ//СОТ по-українськи: чи скористається Україна можливостями захисту торговельних інтересів через механізми Світової організації торгівлі? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uspp.ua>.
2. Шафранова К.В. Використання заходів протекціонізму Україною / К.В. Шафранова // IV Міжнародна науково-практична конференція «АЛЬЯНС НАУК: вчений-вченому»: Збірник наукових праць. – Том 3. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2009. – С. 83–86.
3. Олефір А.О. Реформування системи технічного регулювання з метою розвитку зовнішньої торгівлі України [Електронний ресурс] / А.О. Олефір, В.В. Олефіренко. – Режим доступу : <http://www.essuir.sumdu.edu.ua>.

УДК 330.15:631.11 (477.83)

Піняга Н.О.
*здобувач кафедри економіки підприємства
Львівського національного аграрного університету*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ЛЬВІВЩИНИ

Досліджено механізм формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств, його склад та структуру у сільськогосподарських підприємствах Львівської області. Визначено внутрішні та зовнішні чинники розвитку, проаналізовано досягнутий рівень використання та його вплив на ефективність виробництва сільськогосподарської продукції.

Ключові слова: ресурсний потенціал, формування, ефективність, сільськогосподарські підприємства, управління ресурсним потенціалом.

Піняга Н.О. УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦИАЛА В СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

Исследован механизм формирования ресурсного потенциала сельскохозяйственных предприятий, его состав и структура в сельскохозяйственных предприятиях Львовской области. Определены внутренние и внешние факторы развития, проанализирован достигнутый уровень использования и его влияние на эффективность производства сельскохозяйственной продукции.

Ключевые слова: ресурсный потенциал, формирование, эффективность, сельскохозяйственные предприятия, управление ресурсным потенциалом.

Pinyaha N.O. FORMING CONDITIONS OF RESOURCE POTENTIAL AT THE AGRICULTURAL ENTERPRISES

The forming mechanism of resource potential of the agricultural enterprises, its composition and structure, at the agricultural enterprises of the Lviv area have been investigated. The internal and external factors of the resource potential development were identified. The achieved level of its usage and its influence on the production efficiency of the agricultural products were analysed.

Keywords: resource potential, forming of resource potential, usage efficiency of the resource potential, agricultural enterprises, resource potential management.

Постановка проблеми. Ефективне функціонування сільськогосподарських підприємств є неможливим без економічного та якісно обґрунтованого розвитку його ресурсного потенціалу [3, с. 2]. Нині формування потенціалу здійснюється за рахунок кредитів банків, за рахунок збереження коштів і умов їх використання цими ж сільськогосподарськими підприємствами. Частина ресурсного потенціалу може формуватися за рахунок субсидій і системи ринкових відносин.

Економічна ефективність відображає певні результати складного процесу взаємодії факторів, які впливають на розвиток виробництва. В умовах коливання попиту та пропозиції на товари виробництва, змін у конкурентному середовищі та інших макроекономіч-

них чинників першочерговим завданням керівництва підприємства є формування й оцінка перспективних можливостей підприємства, тобто його потенціалу. Це, у свою чергу, зумовлено необхідністю забезпечення ефективності функціонування і зміцнення конкурентоспроможності на ринку. Одним із напрямів розвитку підприємства є підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення питань розвитку, формування і ефективного використання потенціалу сільськогосподарських підприємств присвячено ряд наукових робіт.

Проблему формування і ефективного використання ресурсного потенціалу досліджували такі економісти: В. Амбросов [1], О. Бугуцький [5], П. Саблук

[8], М. Федоров [9], П. Гайдуцький [6], Н. Міценко [7], В. Шебанін [4], А. Оніщенко, Є. Лапін, В. Котлов та інші.

Їхня увага приділялася проблемі оптимізації ефективності використання ресурсів сільськогосподарських підприємств, визначенню сутності ресурсного потенціалу підприємства як економічної категорії, його складу, вдосконаленню методики оцінки ресурсного потенціалу підприємства.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування сутності поняття ресурсного потенціалу, аналіз його сучасного стану, структури і розвитку та визначення напрямів поліпшення його формування і використання.

Виклад основного матеріалу досліджень. Ресурсний потенціал сільськогосподарського підприємства – це система взаємопов'язаних різних видів ресурсів, що знаходяться у розпорядженні підприємства або можуть бути залучені до господарської діяльності для більшого задоволення потреб споживачів.

На наш погляд, ресурсний потенціал – це можливість підприємства щодо використання наявних ресурсів, що не лише використовуються, але й є у зовнішньому середовищі і можуть з'явитися у майбутньому для отримання прибутку та задоволення потреб населення.

Величина потенціалу визначається обсягом окремих видів ресурсів, а саме:

– Фінансові ресурси – сукупність грошових надходжень та прибутків, що знаходяться у розпорядженні підприємства для здійснення фінансових об'язків.

– Трудові ресурси – це кількість працівників, які зайняті на підприємстві, а також ті, які входять до складу за основною та допоміжною діяльністю.

– Матеріальні ресурси – ресурси в натуральній формі, що використовуються у господарській діяльності сільськогосподарського підприємства. Сюди входять основні фонди та частка оборотних фондів.

– Нематеріальні ресурси – інтелектуальна та промислова власність, що приносить користь.

Ресурсний потенціал є багатокомпонентним. До його складу ще входять мінеральні, земельні, лісові та інші ресурси. Їх розмір та співвідношення вказують на забезпеченість обсягами виробництва продукції, її конкурентоспроможність.

Важливою особливістю функціонування ресурсного потенціалу на сучасному етапі є необізнаність селян у питаннях становлення ринкової економіки і агропромислового комплексу як її складової. Внаслідок зміни відносин власності в процесі реформування селяни виявилися неготовими до прийняття раціональних рішень із формування та використання виробничих ресурсів. За цих обставин необхідну допомогу їм покликано надати дорадчі служби шляхом проведення консультацій та пропонування рекомендацій.

Виятково важливою особливістю формування та використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств є те, що, визначальне місце у ньому посідає земля як основа матеріального виробництва на селі. У більш загальному відношенні саме земельний ресурс визначає особливості і характер сільськогосподарського виробництва, його ефективність, соціальні, організаційні відносини у ньому.

Одним з основних критеріїв ефективності використання земельно-ресурсного потенціалу є продуктивність угідь, яка визначається урожайністю сільськогосподарських угідь. Дані, що характеризують виробництво сільськогосподарських культур, наведені у таблиці 1. Аналіз цього показника (табл. 1) свідчить, що його рівень по основних сільськогосподарських культурах суттєво коливається за роками. Найбільше відхилення урожайності між максимальним та мінімальним її значенням спостерігається по цукрових буряках і зернових та зернобобових культурах. Водночас за аналізований період проявляється тенденція до зростання урожайності основних сільськогосподарських культур, особливо технічних. При цьому слід зауважити, що помітний ріст урожайності відбувся лише в 2012 р. Щодо змін валових зборів, то вони також характеризуються збільшенням обсягів. Так, валовий збір зернових і зернобобових культур зріс за аналізований період.

Таблиця 1

Виробництво основних сільськогосподарських культур Львівської області

	2009	2010	2011	2012	2013
Зібрана площа, тис. га					
Зернові та зернобобові культури:	269	241	264	287	300
у т.ч. озима пшениця	133	118	126	136	162
ячмінь	40	36	33	37	40
Ріпак	34	42	37	46	56
Цукрові буряки	9	14	17	19	16
Овочі	23	23	25	25	24
Валовий збір, тис. т					
Зернові та зернобобові культури:	823	623	962	1066	1185
у т.ч. озима пшениця	426	309	453	490	585
ячмінь	112	72	99	118	132
Ріпак	91	97	86	122	154
Цукрові буряки	316	529	674	834	640
Овочі	412	412	470	471	449
Урожайність, центнерів з 1 га зібраної площі					
Зернові та зернобобові культури:	30,5	25,8	36,5	37,1	39,5
у т.ч. озима пшениця	32,0	26,1	35,8	36,0	36,1
ячмінь	28,0	20,0	29,8	31,7	33,1
Ріпак	27,0	23,0	23,4	26,8	27,5
Цукрові буряки	357	380	391	431	400,3
Овочі	183	181	191	191,0	187,3

Таблиця 2

Основні показники ефективності виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств Львівської області, 2009-2012 рр.

Показники	Роки				2012 р. у % до 2009 р.
	2009	2010	2011	2012	
Вироблено валової продукції сільського господарства – всього, млн грн	7699,8	7370,8	8400,9	8753,4	100,1
у т.ч. продукції рослинництва	4153,5	3802,2	4904,7	5200,3	1046,8
тваринництва	3546,3	3568,6	3496,2	3553,1	6,8
Одержано валової продукції сільського господарства, тис. грн. у розрахунку на:					
1 середньорічного працівника	3018	2894	3304	3445	427,0
100 га сільськогосподарських угідь	721,7	697,1	796,3	832,0	110,3
Одержано прибутку (збитку) від реалізації сільськогосподарської продукції, млн грн	248,3	333,7	343,7	47,1	
Рівень рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції, %	22,4	27,6	21,4	29,6	X
у т.ч. продукції рослинництва	37,1	39,6	27,0	4,6	X
тваринництва	-7,6	0,7	6,2	-4,9	X
Прямі іноземні інвестиції, млн. грн.	95,8	119,8	135,8	163,4	67,6
Отримано коштів державної підтримки, млн грн	23,7	18,4	49,8	43,0	19,3

У даних сучасних умовах механізм управління ресурсним потенціалом підприємств не відповідає завданням що стосуються підвищення ефективності їх функціонування. Одною з основних причин цього є обмеженість ресурсів та інвестицій у їх формування, що потребує постійного пошуку нових заходів спрямування для повнішого їх використання.

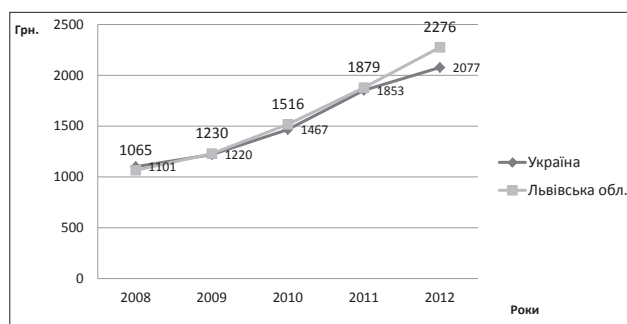
Аналіз даних таблиці 2 показує, що вартість валової продукції сільського господарства у 2012 році збільшилася на 100,1 млн грн, у порівнянні з 2009 роком. Особливо помітними темпами зросло виробництво продукції рослинництва – на 46,8%, в той час як тваринництво – лише на 6,8%. У 2012 році валової продукції сільського господарства у розрахунку на 1 середньорічного працівника одержано більше у порівнянні з 2009 роком на 2,7%, крім цього збільшилася валової продукції сільського господарства у розрахунку на 100 га сільськогосподарських угідь на 10,3%.

Ефективність використання ресурсного потенціалу аграрного сектору АПК у дуже значній мірі залежить від того, як побудована оплата праці його робітників. Слід визнати, що сучасний рівень останньої в більшості сільськогосподарських підприємств є досить низьким. Крім того, негативний вплив на добробут населення надає і перехід цілого ряду безкоштовних раніше послуг (по освіті, охороні здоров'я та ін.) у платні, а також ріст тарифів на них. Сучасний рівень оплати праці є значно меншим, ніж мінімальний споживчий «кошик» і тому не в змозі забезпечити нормального відтворення трудового потенціалу підприємств.

Конкретне уявлення про розміри середньомісячного заробітку 1 сільськогосподарського працівника Львівської області та України в цілому надає рисунок 1, зроблений нами за даними статистичних щорічників по Львівській області та Україні.

З рисунку видно, що як в Україні в цілому, так і в її Львівській області за період з 2008 по 2012 роки середньомісячний заробіток 1 зайнятого в сільському господарстві працівника підвищувався.

Висновки з даного дослідження. З метою забезпечення результативного процесу формування та використання ресурсного потенціалу при його організації необхідно враховувати сукупність чинників, що впливають на нього і водночас визначають його ефективність. Серед них основними є економічні, виробничі, фінансові, соціальні та екологічні чинники, що ви-

Рис. 1. Динаміка середньомісячного заробітку 1-го зайнятого в сільському господарстві працівника

ступають як невід'ємні елементи системи підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Амбросов В.Я. Фінансова стабілізація розширеного відтворення в аграрному секторі економіки / В.Я. Амбросов // Агроінком. – 2007. – № 7-8. – С. 26–28.
2. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу : <http://www.lv.ukrstat.gov.ua>.
4. Зміцнення та ефективне використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств : монографія / В.С. Шибанін, І.І. Червен, О.В. Шибаніна, М.І. Кареба; за ред. чл.-кор. НААНУ, проф. В.С. Шибаніна та д.е.н., проф. І.І. Червена. – Миколаїв : МДАУ, 2010. – 189 с.
5. Бугуцький О.А. Ефективність виробництва сільськогосподарської продукції / О.А. Бугуцький // Економіка АПК. – 1998. – № 8. – С. 45–51.
6. Гайдуцький А. Економічні механізми забезпечення інвестиційної конкурентоспроможності аграрного сектора економіки / А. Гайдуцький // Економіка України. – 2004. – № 2. – С. 69–73.
7. Міценко Н.Г. Ресурсний потенціал підприємства: сутність, структура, стратегія використання / Н.Г. Міценко, О.І. Кумечко // Науковий вісник національного лісотехнічного університету України : збірник науково-технічних праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.9. – С. 344.
8. Саблук П.Т. Основні напрями розроблення стратегії розвитку агропромислового комплексу в Україні / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2004. – № 12. – С. 3–15.
9. Федоров М.М. Особливості формування ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні / М.М. Федоров // Економіка АПК. – 2007. – № 5. – С. 73–78.